

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ÅRG.

N° 19

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—
Halvt „ „ 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—
Halvt „ „ 200:—

Utkommer
alla onsdagar

Redaktion:

Svenska Folkförbundet

Ansv. red: M. Westerblom
Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris
enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

13 maj

1925

NÅGRA ORD OM RASKUNSKAP

Raskunskapen är som vetenskap ung. Varje landbrukare vet att om han önskar erhålla goda hästar, nötkreatur etc., spelar rasen en stor roll. Den bestämmer till god del de olika djurens värde. Först de senare årtiondena har man lärt sig förstå att vad som i detta fall gäller djur även i väsentlig grad gäller människor. Även för oss finnes en rasfråga av stor betydelse, då det gäller skapandet av kultur. Ett folks utvecklingsmöjligheter bero till väsentlig del av dess rasbeståndsdelar. Redan inledningsvis få vi göra klart för oss att ras och nation äro begrepp, som ej sammanfalla. Nationaliteten avgöres av språket. Den gamla indelningen av våra europeiska folk i germaner, romaner, slaver etc., utgår från de olika språkens närmare eller aflägsnare släktskap. Rassläktskap avser däremot släktskap i härstamning. Detta blir många gånger något helt annat.

Enligt den moderna raskunskapen — denna lilla framställning utgör huvudsakligen en sammansättning av H. Günthers lilla förträffliga, i fjor utkomna „Kleine Rassenkunde Europas“

— hava vi i Europa fem huvudraser, de nordiska, vestliga, östliga, dinariska och baltiska raserna. Av dessa utgör den nordiska rasen vår europeiska kulturras, är skaparen av den vesterländska odlingen. Ej mindre än 75 % av samtliga kulturellt mera betydande personer vi haft i Europa, visa ungefär alla den nordiska rasens kännetecken och av de återstående 25 % visa 23 % sig vara av övervägande nordisk ras. Denna utmärkes bl. a. av hög växt, guldgult hår, blåa ögon, långskallighet med betydligt utskjutande bakhuvud etc. Som den nordiska rasens urhem anses södra delen av den skandinaviska halvön, Danmark och en mindre del av norra Tyskland. Vi misstaga oss nog ej om vi antaga detta områdes skandinaviska delar som det ursprungliga urhemmet. Tidigt spridde sig den nordiska rasen till avlägsna länder. Den var frihetskär, kampglad och stolt. Den behövde stor plats. Så voro t. ex. forntidens perser ett nordiskt folk. De skapade ett stort rike, där de nordiska perserna kommo att utgöra herreklassen. Genom kamplystnaden hos denna herreklass kommo flera och flera främmande

folk under persiskt väldet, men just genom dessa framgångar blevo de nordiska perserna en allt mindre procent av världets totala folkmängd. Genom krig och uppblandning med främmande blod minskades de ytterligare och den tid kom då Persiens ledande nordiska folklager var så försvagat, att det ej längre kunde hålla riket samlat. Ännu i sjätte århundradet före Kristus voro perserna ett övervägande nordiskt folk. „De voro nästan alla blonda och rödhåriga som grekerna.“ Så sent som i sjunde århundradet e. Kr. funnos ännu nordiskt blonda bland perserna. Av på en väggmålning från den tiden avbildade tre persiska sändebud är den första mörk, den andre blond med blåa ögon och ljus hy samt den tredje blond, blåögd, men med mörk hy. Ännu i dag lär man f. ö. i gamla persiska hövdingefamiljer ej alltför sällan påträffa personer med ljus hy och ljusa ögon.

Även de gamla hellenerna voro ett nordiskt folk. Homerus berättar om sina hjältar att de hade blont hår. Blond var Achilles, blonda voro Meneldos, Helena o. a. Dikaiarchos säger om Thebes kvinnor, „de skönaste i Grekland,“

att de voro storvuxna och blonda. Nordiskt var hellenernas skönhetsideal. Så skildrar Homerus i Illiaden Afrodite och Aurora som blonda. Spartanerna synas i synnerhet hava haft en klar uppfattning av rasens betydelse. Så berättar Plutarchos att spartanerna voro de första, som genon avel ville förädla ej blott hundar och hästar utan även människor. Den nordiska rasen skapade den höga kulturen i det gamla Hellas. Emellertid gick det här som i Persien. Genom krig och av andra orsaker kom det nordiska blodet att sina. Undersåtar av främmande ras fingo medborgarrätt för att fylla de luckor, som uppstått i medborgarnes led. En rasblandning uppstod, som ledde till förfall. Hellas storhetstid var slut. — En kort tid höjde sig Macedonien till en storstat på Hellas och Persiens ruiner. Även där var den ledande klassen nordisk. Om Alexander den store berättas att han hade så skär hy att han kunde rodna ej blott i ansiktet utan även på bröstet. Emellertid sträckte sig Macedoniens ledande nordiska folklager ej djupt ned i nationen. Det sinade snart efter en kort och gläsnande epok och därmed kom det politiska fallet.

Också de gamla romarne voro ett nordiskt folk. De 300 patricierna, hvarav senaten i Rom bestod, motsvarade de nordiska erövrarnes 300 ätter. Plebejerna voro av främmande stam. Striderna mellan patricier och plebejer utgjorde således rasstrider. Av mycket framgår att patricierna voro av nordisk stam med nordiska yttre och inre egenskaper. Cato, ättling av en av Roms förnämsta familjer, var t. ex. enligt Plutarchos blond med ljusa ögon. Även Sulla var enligt samme förf. blond och hade ljusa ögon. Långt in i Roms förfalltid utmärkte sig dess gamla adel genom blont hår. Därför var det ej ovanligt att uppkomlingar

av främmande stam buro blonda peruker för att giva sig sken av att vara av förnäm ätt. Så berättar Juvenalis om Messalina att hon dolde sitt svarta hår under en blond peruk. Liksom i Persien och Grekland kom emellertid även i Rom det nordiska elementet att genom krig, medborgarkrig och av andra orsaker att försvinna. Det hade undan för undan ersatts av främmande raser, hvarav uppstod ett fullständigt raskaos. Förfallet hade kommit. Ingen fanns att uppbära de stora traditionerna. I stället för den nordiska adelns djärva skaparkraft i krig och fred kom en penningaristokrati av till stor del österländskt ursprung och saknade stora tankar samt ansvarskänsla för staten.

Våra dagars Europa erbjuder den sorgliga bilden av en stor rasblandning. Endast två av dess folk kunna anses någorlunda rasrena, svenskarne av nordisk ras och spanjorerna av vestlig ras. Även norrmän och danskar äro alldeles övervägande av nordisk ras och tyskar, holländare och engelsmän äga ock en större procent nordiskt blod.

För den, som skulle önska att något sätta sig in i raskunskapen, kan dr. Günthers ovan angiva arbete ej nog varmt rekommenderas. Det ställer mycket i historien i en ny belysning och borde läsas och begrundas överallt varest svenskt språk talas.

Agnar Söderberg.

ETT FÖRSLAG.

Svenskbygderna i Estland hava intill de senaste åren varit så gott som isolerade från varandra. Varje område har levat sitt eget liv, varit överlämnat åt sig själv. Osösundet mellan Ormsö—Nuckö är icke bredare än 3—5 km. men vad visste Nucköborna om Ormsö eller tvärtom? Vad visste vi för bara 10—12 år tillbaka om Korkis-Vichterpal och vad visste man där om landets övriga svenskar?

Nästän ingenting. Till den grad ha vi varit isolerade från varandra att vi med möda förstå varandras dialekter. Runösvenskan är för oss andra fullkomligt obegriplig. Ja, ensamma, glömda och förglömda ha våra spridda landsmän, våra blodsfränder, fått kämpa sin tysta kamp, fått kämpa till döds, dukat under för övermakten. Och nu vittna gravstenar endast om dessa fruktlösa strider.

Vem har fört oss närmare varandra? Svenska Odlingens Vänner. Den angjorde de första kontakterna, knöt de första banden. Genom den kom Korkis-Vichterpal att återupptäckas. Ty det var till S. O. V. Korkisborna vände sig med anhållan om understöd för uppförandet av ett svenskt skolhus.

Sedan? Kustbon, den har sammanknutit våra svenskbygder med otaliga band, riktigt sammansvetsat oss, så att vi börjat känna oss som ett helt. Numera räknar vi våra „landsmän“ från Nargö i norr till Runö i söder. Sammanbindningsfaktorer äro vidare allas vårt kära Birkas. Där hava rent personliga band knutits, där har det vitt skilda Runö sammanförts med Rågöarne—Korkis—Vippal, Nuckö — Rikull — Odensholmare och Ormsöbor ej att förtiga. Birkas skall sammangjuta oss till ett kemiskt helt.

Lärarekurserna hava haft sin stora betydelse i detta den allaboländska samlingen.

Vad återstår? Att minska avstånden de olika svenskbygder emellan. Huru sker detta? Första hand genom anläggandet av telefonledning, sedan förbättrad kommunikationsförbindelse och detta både till lands och vatten: motorbåtar, omnibuslinjer.

I Sverige—Finland har, som bekant, varje bondgård egen telefon. Skulle det överstiga möjligheternas område att hos oss varje by, till att börja med, hade en telefon? Ormsö t. ex. Medelpunkten här är ju Hullo med kommunalhuset, som redan har

telefon. Här bleve „centralen“. Flera byar kunde „hänga“ tillsammans med en ledning: Magnushof—Förby—Saxby, där stryker redan nu telefonledningen igenom. Kärrslätt bara 2 km. borta. Med små omkostnader vore den saken klar. Bynäs—Bussby kunde även ha var sin ledningsstrumpe. Det skogsrika stora Borrbys klarade nog saken utan alltför stort besvär. Söderby—Sviby ligger på telefonlinjen redan nu. Norrby—Dyby—Rälby skulle utgöra en enhet för sig.

Nuckö. Birkas, centralen för Paschlep kommun. Ty Birkas skall ha telefon. Annars blir det inte fullt inom räckhåll. Rikull har Ölbäck som „jordens medelpunkt“. I denna kommun ginge det som en dans få allt ordnat. Odensholmarne skulle ha en ända angjort med sin fyrbåk, så vore de inom hörhåll, de kära „vånbackse“, Korkis—Vippal ligga heller icke så bakom världen, Rågöarne bara 3 km. från Baltischport. Nargö har telefon men Runö finge vi nog överlämna åt sitt öde — tillsvidare.

Finge vi detta telefonnät förverkligat, sluppe vi en massa spring byarna, kommunerna, städerna och ämbetsverken emellan. Vi skulle fått se, huru mycket tid skulle inbesparats. Och omkostnaderna bleve ej så blodiga.

Rikullborna öppna dessutom med det första automobiltrafik mellan Bakvelde—Österby. Då kommer vi så småningom i takt med den övriga världen. Sedan? En rundradio-mottagare i varje kommun, så vi kan avhöra den stora världen. Birkas har redan sin. Priset på underverket ej oöverstigligt det heller. 300—400 svenska kronor, kanske något billigare t. o. m. Då behövde vi ej längre förgås av pur tråkighet. stora världen ryckte oss in på knutarne, än mera, vi vore mitt uppe i stimmet. I andra länder är rundradio snart lika alldaglig företeelse som t. e. symaskinerna hos oss numera.

Alltså: handen till plogen bara! Och vi kan det så snart vi bara vill.

En isolerad.

KRING SVENSKBYGDER

OM VERKSAMHETEN PÅ VORMÖ 1873

Därom finnes intressanta uppgifter i en skrivelse av missionär L. J. Österblom, intaget i Fosterlandsstiftelsens Missionstidning N:o 9, 1873, som vi här återgiva: „ Då jag skulle börja skolan, kallade Baron Stackelberg och prästen ihop bönderna till ett sammanträde. Baron S. talade på detta möte för skolan och framlade, hurusom de „skolade“ skulle göra ällting bättre, bygga båtar bättre, binda nät bättre o. s. v. Bönderna avskaffade honom då med: „Vi ä icke skolade, vi, och våra barn behöva icke heller skolas“. Prästen sade då: „Om Ni icke vill låta Edra barn skolas, så skall Ni icke heller göra några barn“. Bönderna högg då i: „Prästen kan börja han“.

För mig var detta sammanträde så obehagligt, så jag beslöt att icke närvara på något sådant mera. Jag tog nu saken i egna händer, tiggde biblar, sångböcker, kartor och vad som behövdes från Sverige och inrättade skolan efter mitt eget huvud. Någon indelning i klasser kunde icke komma ifråga, då 18-åringar voro lika okunniga som 7-åringar. Längre fram hade jag barnen delade i tvenne klasser, medan den ena klassen hade tysta övningar, undervisade, jag den andra själv.

År 1874 fick min skola ett stort anseende genom en händelse, som passerade i Helsingfors på sommaren. Ett båtlag hade farit dit med kornlast. Sedan de fått lasten såld och fått ut likviden i finska mark, skulle de ha marken förvandlade till rubel. En av bönderna säger då till en liten parvel som var med på båten på elakhet: „Den som är lärd och gått i Österbloms skola, kan väl

säga oss, huru många rubel, vi skola ha för våra finska mark“. „Ja, säger pojken, det skall Ni strax få veta“. Han får upp en liten blyertsstump ur fickan och en papperslapp, och om ett par minuter hade han problemet löst. Då gjorde bönderna stora ögon och tänkte: Kanske det vore inte så dumt ändå att få sina barn skolade.

Från denna tid kommo många, som varit fiender till skolan, och bådo mig om, att deras barn skulle få gå i min skola.

Min första uppgift var missionärens, och därför var mitt huvudämne kristendom, men därjämte undervisade jag i skrivning, räkning, historia, geografi, och en gång i veckan hade vi sångövningar.

En gång kom en skolkommision från fastlandet för att visitera min skola. Jag förhörde då barnen i åtskilliga ämnen. Kommissionen sade då: „Vi förstå ju icke ett ord av vad Ni säger, men vi se att barnen icke bliva Eder svaret skyldiga. Vad begagnar Ni för straff? Svar: „endast mina ögon“. — „Ja, det är märkvärdigt, vi hava icke sett någon så bra inrättad skola i hela Estland. Har ni ryska på schemat? Nej, jag kan ingen ryska“. — „Det gör detsamma, sätt upp det på schemat bara“. — De voro alla tyskar.

Min första dag på Ormsö var den 24 augusti 1873. Kl. 12 på natten kom jag till prästgården. Den 26 febr. 1887 var den sista före utvisningen“.

REDOVISNING

över anslag och gåvor för kulturarbetet.

Gåva till Kustbon av Redaktör Verner Ödegård, Hudiksvall, insänt genom Riksföreningen Kr. 102:10.

Riksföreningens lokalavdelning i Kalmar har för sitt „skötebarn“ Odinsholms skola och svenskt

kulturarbete på Odinsholm anslagit Kr. 400:—.

För de värdefulla gåvorna fram bäres här ett hjärtligt tack.

DEN GÅNGNA VECKAN

Inrikes.

En svår flygolycka inträffade den 6 dennes på morgonen på Laxberget i det att flygaren, löjtnant Erich Kristel störtade ned och ljöt en ögonbliklig död.

Den 9 maj anlände riksäldsten Jaakson jämte utrikesministern Pusta, krigsministern general Soots, ministern utan portfölj Ast och annat följe till Riga, för att avlägga besök hos Lettlands president Tshakste. Mottagningen i Riga var mycket hjärtlig. Överallt vart de höga gästerna från Estland kommo, mottogs de på det mest hedrande och hjärtliga sätt. Hela staden var prydd med estniska och lettiska färger.

Den 10 maj var det invalidernas högtidsdag. Högtiden började på morgonen kl. 7 med kyrkklockringning och ångpipsvissling från ångbåtar och fabriker. Därefter följde konserter och koralspelning i kyrktornen. Kl. 10 samlades automobiler och olika organisationer till frihetsplatsen, där kl. 12-tiden en storartad parad försiggick. Redan kl. 2 e. m. började på olika platser i huvudstaden nöjestillställningar och hela dagen gjordes insamlingar på gator för invaliderna.

Utländet.

Ledaren för Sveriges socialdemokrater Thorsson har avlidit i en ålder av 60 år. I hans ställe har ministern utan portfölj Vigfors utnämnts till finansminister.

Från Sofia meddelas, att ordningen i staden återställts och lungn redan en längre tid rått där, ty som bekant har det varit stora kommunistiska oroligheter i Bulgarien.

I Belgien har det rått ministerekris. Konung Albert har rådgjort med flere statsmän, om huruvida Tshoffenil vore mannen att bilda det nya kabinettet. Det är också att hoppas, att denne med tillhjälp av socialister och demokrater skall kunna bilda en majoritetsregering.

Trotsky, som mist kommunisternas förtroende och varit förvisad från Moskva, tycks nu åter komma till makten. Han har numera fått tillstånd att återvända till Moskva.

ETT OCH ANNAT

Genom „Kustbon“ sänder jag härmed en hälsning till hembyns svenska ungdom.

N:by den 1. V. 25.

A. Sg.

KYRKLIGA NOTISER

Ormsö S:t Olaiförsamling april månad.

Döpta: Emil Hansson Bäckman från Kärrslätt Salt-Pears. Anders Evert Johansson Stenros från Bussby Peters. Hilda Alida Larsdotter Städ från Sviby Smeds. Albinus Edvin Johansson Sjöman från Hullo Lindkvists. Egil Alvin Johansson Hamholm från Rälby Back-Erjas. Edvin Valdemar Johansson Hendenström från Rälby Backas. Hilda Andersdotter Sjöström från Borrby Borsis-Siff. Johannes Johansson Alström från Borrby Klos.

Vigda: Anders Johansson Holm från Saxby Hannas med Maria Hansdotter Kyrkslätt från Håkabakan Nygårds. Hans Johansson Gärdström från Rälby Gärdes med Gertrud Johansdotter Hörnström från Kärrslätt Jobbes.

Död: Lydia Mathilda Johansdotter Fält från Hullo Erkors, 7 månader.

Penningkurser

Revals börs.

12 maj 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	1808	1823
100 rentmark	—	8850	8950
100 Fmk.	—	937	946
100 sv. kr.	—	10000	10125
1 estkrona	100	—	—
10 guldrub.	—	1825	1940

REVALS TORGPRIS.

Hela svin	per pund	Emk.	43—47
Gädda	”	”	25—35.
Abborre	”	”	15—20.
Strömning	”	”	12—15
Smör	”	”	90—125
Mjök	stop	”	18—20
Grädd	”	”	140—160
Ägg	par	”	12—16.
Rägmjöl	pud	”	460—480.
Kornmjöl	”	”	400—460
Havre	”	”	230—250.
Potatis	tsetw.	”	140—160

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 à 2½ kg, finnes till salu hos alla specerihandlare.

BILTRANSPORTER

verkställes av

A.-B. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr 4339

till angränsande statssamhällen, järnvägsstationer, egendomar och handelsaffärer.

Tysk-svenska

önskar plats som

tysk guvernant

i en god svensk familj, helst som företager resa.

Svar under „A. N.“ Kustbons redaktion.